

Stamstrider och social oro

UTRIKESMINISTER CARL BILD påpekade nyligen två gånger i ett kort radioinslag att de som nu strider i östra Tchad kommer från samma stam. DN:s förstasida visar bilder från stamstridernas Kenya.

Stam. Jag trodde att det ordet hade ersatts av etnisk grupp, folkgrupp, kanske till och med folk.

Visserligen använder även afrikaner på engelska ordet *tribe*. Det gör de för att afrikanska språk i allmänhet inte har en exakt motsvarighet till ordet stam. I zulu t.ex kallar man sig som grupp för *isizwe* vilket betyder nation eller folk men på engelska säger de *zulu tribe* trots att de är 11 miljoner.

Men i detta inhemska användande av zulu tribe finns inte de negativa kopplingarna som vi läser in när Bildt använder ordet stam. Då får många med mig en vision av primitivt våld, av vidskepliga människor som lever ett stillastående liv utan utveckling, av fattigdom pga på kulturell och social stagnation.

ALLTFÖR OFTA FÅR VI HÖRA ATT konflikter mellan invånare i ett område har sin grund i "urgamla stammotsättningar".

Men det är fel. Om man tittar på orsakerna till nästan vilken konflikt som helst i dagens Afrika finner man att en orättvis ekonomisk utveckling och politisk rivalitet är mycket större orsaker än påstått gammal traditionell fiendskap. Det är orättvisor med rötter i kolonialtiden. Kolonialmakterna stärkte sin ställning genom att söndra och härska, genom att gynna en etnisk grupp framför andra. Efter självständigheten fick ofta denna grupp en ledande position med alla privilegier det innebär.

På 1980-talet lanserade apartheidregimen i Sydafrika begreppet *black on black violence*, att zulu och xhosa bekrigade varandra på grund av "stammotsättningar". Men i verkligheten var det samma regim som låg bakom och underblåste politiska åsiktskillnader mellan ANC och Inkatharörelsen. "Mannen på gatan" däremot såg inte sin granne som fiende, även om de inte hade samma modersmål.

KONFLIKTER KAN SKAPAS och konflikter kan förebyggas. Fattiga människor kan vändas mot varandra på grund av verkliga eller påstådda skillnader, eller de kan enas och lägga sin styrka på samarbete och gemensam kamp för överlevnad. Här vilar ansvaret tungt på nationella ledare.

Ordet stamstrider är förrädiskt och ger ingen helhetsförklaring. Istället döljer det den verkliga konfliktorsaken: krav på social rättvisa från dem som inte har så mycket att förlora, vilken etnisk grupp de än tillhör. Klasstrider finns det de som skulle kalla det.

KERSTIN BJURMAN

Rättelse:

Fotografen som i förra numret tog omslagsbild samt modebilder på sid 44-45 heter Jaco Strauss.